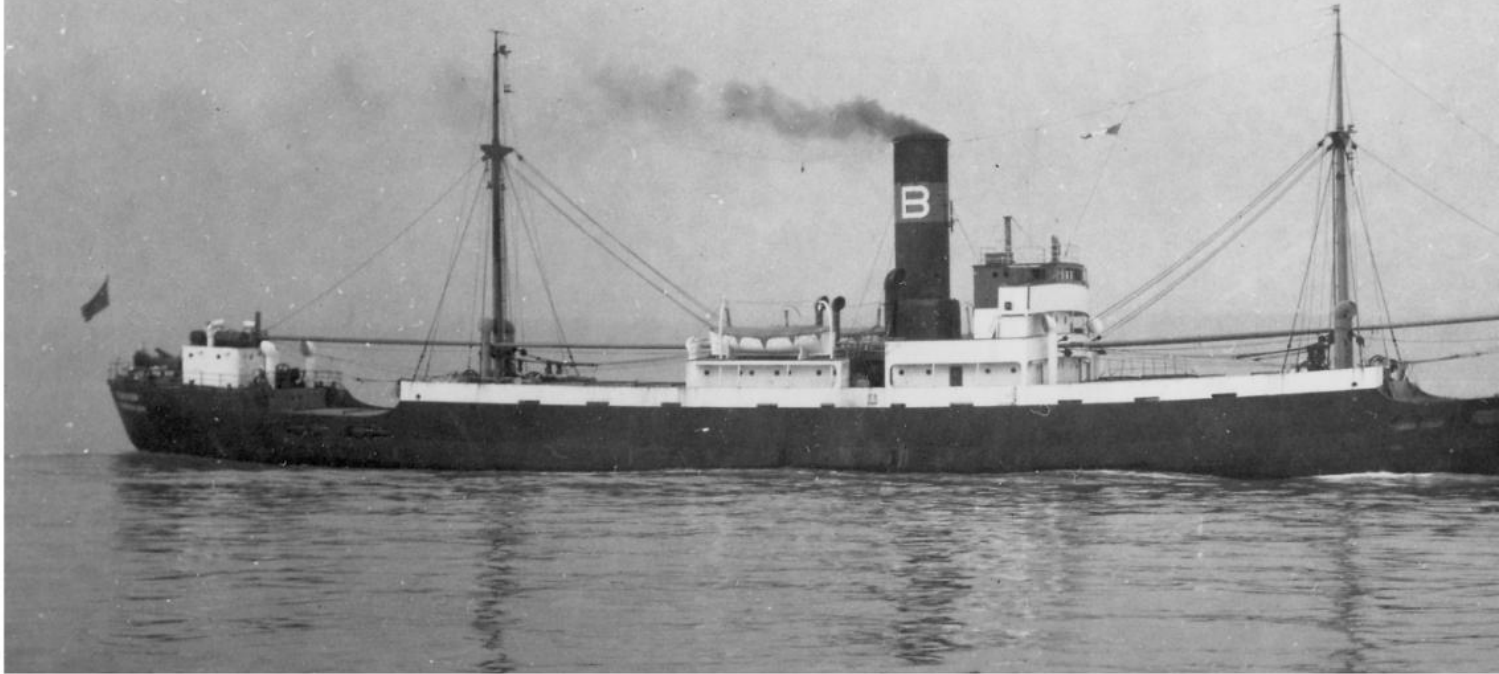

Seilas i mørket

Dampskipet Gunvor gikk på en mine utenfor kysten av Florida den 14. juni 1942. Om bord var Hans Kristian Harjo fra Tana. FOTO: ARKIV ERLING SKJOLD

Krigsseiler Hans Kristian Harjo fra Tana overlevde krigen. I 1958 bosatte han seg i Seattle, USA. FOTO: PRIVAT

Torsdag 11. juni 1942 avgikk det norske dampskipet Gunvor fra Mobile i Alabama, USA. Blant mannskapet på 22 var tredjemaskinist Hans Kristian Harjo fra Tana.

Gunvor var lastet med stykkgoods, både post, traktorer og biler. Trinidad var bestemmelsessted. Hun kom aldri så langt.

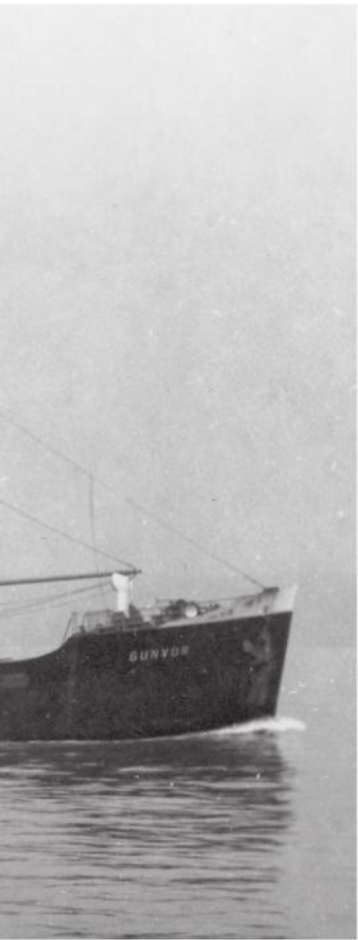
I krigsseilas

Krigsseilerne var sivile menn og kvinner som valgte sjøen for å tjene til det daglige brød. For svært mange endte mønstringen i en våt grav. Nervepåkjenningene krigsseilerne var utsatt for 24 timer i døgnet, i mange år, var enorme.

På 1.071 skip i den norske handelsflåte omkom under annen verdenskrig 3.670 nordmenn og 977 utlendinger. Ifølge Churchill og Roosevelt var de norske krigsseileres innsats mer verdt for de allierte enn én million soldater.

Skipet satte kurs mot Trinidad, men seilasen endte utenfor Key West. SKJERMDUMP: GOOGLE MAPS

SS SALEM (CM 11)

USS Salem var en av mineleggerne som opererte i området hvor dampskipet Gunvor gikk ned. FOTO: U.S. NAVY

En erfaren sjømann

Den 6. januar 1902 ble Ludvig og Anna Kathrine Harjo foreldre til Hans Kristian. Familien bodde i Masjok, Tana. Hans Kristian var 22 år gammel da han dro til sjøs for første gang.

I årene som fulgte gikk Harjo gradene på skipene han seilte med, han begynte som messegutt og fortsatte som lemp, smører, fyrbøter, donkeymann, maskinassistent og til slutt tredjemaskinist. Ved krigsutbruddet hadde han vært fyrbøter på det argentinsk-registrerte dampskipet Foca.

Tre dager før han ble 40 gikk han om bord i det norske dampskipet Gunvor. Året var 1942, bak han lå 18 år som sjømann på seks skip.

Alliert minefelt

For å unngå at tyske ubåter skulle komme inn mot kysten hadde amerikanske mineleggere lagt et defensivt minefelt utenfor Florida Keys.

Dette ga effektiv beskyttelse mot ubåter, men for handelsskipene som seilte bød det på utfordringer å navigere gjennom det. Da Gunvor la ut fra havn den 11. juni lurte flere farer.

Seilas i mørket

Søndag 14. juni var dampskipet under seilasen sørover i Mexico-golfen. Klokken slo sju om kvelden, skipet var helt mørklagt og lanterne slukket, da eksplosjonen rev opp kveldsmørket. Maskinen stoppet umiddelbart, de to fyrbøterne Karsten Moen fra Hedmark og Thoralf Pedersen fra Bodø omkom.

Skipets fører Lars Kristian Holm Brynildsen ble hardt skadet.

I en rapport, datert den 26. juni samme år, fortalte noen av de overlevende om det som så ut til å være en torpedering. Førstestyrmannen, som befant seg i lugaren, ble kastet ut av køya overbevist om at en torpedo var årsaken til at skipet begynte å ta inn vann og å krenge

over. Han løp opp til livbåten. Etter tre minutter lå dampskipet helt over på siden.

Av mannskapet på 22 kom 20 seg i livbåten. I det fjerne så de lysene fra Key West i Florida. Seilansen i mørket krevde to liv. Krigsseileren Harjos time var ikke kommet, han flyttet i 1958 til Seattle, Washington.

Den 5. oktober 1990 gikk Hans Kristian Harjo bort. Sønnen Hans Fredrik (80) setter pris på at deler av farens krigsseilerhistorie kommer på trykk.

ROGER ALBRIGTSEN
avisa@sagat.no

Kilder:
Stiftelsen Arkivet og Krigsseilerregisteret.no

Bildet viser en besetning som har reddet seg over i en livbåt. For mange krigsseilere endte mønstringen i en våt grav. FOTO: NAVAL HISTORY AND HERITAGE COMMAND